

Rapport från Listening Post Lund 16 januari 2018

Samtalsledare:

Bengt Brattgård och Malin Nygren

Skåne och världen i början av 2018

I samtalet deltog 14 personer med roller som psykolog, pensionerad lärare, konsult, styrelseledamot, farmor/mormor, terapeut, student, förändringsledare, styrelseordförande, universitetslärare och medborgare. Åldern varierade mellan 25 och 90.

Del 1. Erfarenheter

Samtalet börjar i en upplevelse av dubbelhet. Vi möter fattigdomen på våra gator – vi kan välja att se och känna vanmakt, eller att inte se och känna oss omänskliga. En likgiltighet kan skydda mot skavet i samvetet. Det är smärtsamt att inte räcka till. Men det finns också människor som öppnar sina hem. I många verksamheter i samhället sker besparingar som urholkar välfärden. Samtidigt har vi en högkonjunktur. Det är bostadsbrist, det finns en stor hemlöshet. Köer för att få gratis mat är inte ovanligt. Bilden av ett samhälle som är splittrat mellan de som har och de som inte har är tydlig. Det kan också vara smärtsamt att bo i ett land som är stängt när det finns människor utanför med stora behov som inte får hjälp.

Rädslan kryper på, skottlossningen mellan kriminella på gatorna känns nära och farligt – människor försöker skapa trygghet. Som en följd av detta stöts andra ut. Det har blivit ett stängt land. Det finns en berättelse om att om man når fram till nyanlända och får ta del av deras stora inneboende resurser så lockar det mer än trötta kollegor.

Den psykiska ohälsan ökar, särskilt bland unga. De terapier som erbjuds ska helst vara via nätet, eller ges med hjälp av olika appar. Det finns ett behov att mötas på riktigt men konkurrensen om uppmärksamheten är stor. Ett exempel är att alla på bussar och tåg sitter försjunkna i sina mobiler.

Det finns också en konkurrens om sanningen. Man väljer flöden och nyheter som man tror på. På så sätt så väljer var och en sin sanning, om den nu inte styrs av företagen på nätet. Någon nämner att det blir som en återgång i modern teknik till ett bysamhälle. Information finns överallt, en känsla av överexponering.

Processer konceptualiseras och manualiseras allt mer. I organisationerna ses människor som hinder att allt flyter på som hinder, samtidigt som samhället vill ha individualister. När institutioner brister försöker vi använda digitalisering som en lösning. Tekniken tränger in på fler områden, tex genom att terapier (även dynamiska) nu i allt större utsträckning filmas i utbildningssammanhang. Vi kan snabbt mobiliseras via nätet till upprop och det bildas snabbt starka motpoler genom en allt snabbare polarisering i debatterna. Tekniken styr även detta. I vissa fall kan man se att människan blir en belastning i en organisation – en ovälkommen påverkan som helst ska minimeras.

Tekniska beskrivningar av mänskliga fenomen är vanliga, tex "så fungerar min hjärna" istället för "sådan är jag". Gränsen mellan människa och robot kan tyckas tunnare. Det finns även robotar som

är programmerade för att människor ska känna som om roboten förstår henne. Biologismen får isteg samtidigt som genusteorin också utvecklas.

Kommersialismen kan anas bakom det mesta. Kanske den enda allmänt erkända principen. En falsk valfrihet har skapats – vi väljer oväsentligheter men kan samtidigt inte påverka de stora frågorna. En känsla av maktlöshet inför den koncentration av makt och rikedom som sker.

Även politiken är vilsen. De stora viktiga frågorna finns inte på agendan. Politikerna känns maktlösa och vi saknar förtroende för dem. Vi klarar t ex dåligt att hantera miljömålen och klimathotet. Kan vi ens begränsa världshandeln och resandet? Polariseringen gör att det är svårt att mötas. Vi vet inte längre vad det innebär att mötas i stora eller små frågor. Vi är fast i en tillväxtekonomi. Det finns ett linjärt tänkande som är svårt att ta sig ut – även i formuleringen ”i början av 2018” finns ett linjärt tänkande.

Påträngande är våld i familjer, tydliggjort av tragiken i Bjärred. Vi tillåter att människor isolerar sig och glider bort från gemenskapen.

I media säljer dåliga nyheter. Klickmätningar styr rapportering och redigering även i seriösa tidningar. En trötthet breder ut sig – vi får i oss så mycket information att världen blir allt större och svår att greppa. Förvirring inför vad som händer – vi kanske behöver stammen, det mindre sammanhanget. Nu projiceras motpolerna ut i olika delar av omvärlden.

Det finns en lyckoindustri. Den omfattar också en del av vården, tex plastikkirurgi. Allt mer optimeras automatiskt i våra liv. Barnen idag är ute mycket på sociala medier och jämför sig och sina liv och lycka med bilder som andra presenterar. Frågan blir om man ser sig som tillräckligt lycklig. ”Är du lycklig lille vän?”

Del 2 Teman och hypoteser

Under 15 min arbetade tre grupper fram teman som sedan ställdes samman.

- Digital teknik – hot och/eller möjlighet.
- Isolering och avskärmning som skydd mot överstimulering
- Hot, våld och rädslor tar över – det positiva försvinner
- Hemlöshet och avtrubning
- Politikens abdikation inför globaliseringens komplexitet
- Polarisering och klyftor

H1

Människans nya auktoriteter är manualen och robotisering. På så vis befrias vi från jobbiga känslor och ansvar – skulden bärs av manualiserade organisationer.

H2

Vi är berövade både vårt tänkande och kännande (eller har glömt vad det är att tänka och känna samtidigt). Teknikens överlägsenhet (när det gäller att tolka komplexa datamängder) gör att människor känner sig otillräckliga och glömmer att tänka själva. Att känna har blivit förknippat med perverterat känslolagerande, tex Trump. Det gör motstånd utifrån eget tänkande svårare. Vi blir tvungna att förlita oss på teknik och logaritmer (se H1).

H3

Tekniken är ett tveeggat svärd, den bidrar till isolering och bubblor så att vi inte möts i t ex. debatter, men ökar också individers möjligheter till att på egen hand söka kontakt

H4

Stora klyftor mellan människor skapar rädslor som omöjliggör möten mellan människor.

Vi har allt svårare att mötas. Inte bara mellan de som har och de som inte har, även mellan t ex landsbygd och stad i samma land. Positiva signaler som pekar på framsteg förnekas. Rädslan detta väcker skapar obalans i bedömningar av hot och möjligheter och en större polarisering. Medborgarna underskattar samhällssystemets förmåga till omhändertagande. Möjligheten att se ett "good enough" krymper. Politiken blir polariserad – skammen kan projiceras på SD, som också med stängda gränser tar hand om rädslan. Rädslan gör även att vi stänger av kontakten med oss själva, våra känslor och våra ideal.